

el recordava el meu pare i més d'un cop ens l'havia explicat. Estant els carlins a l'hortal tranquil·lament jugant a cartes i bevent, a un minyó d'uns cinc o sis anys se li ocorregué de pujar al campanar i posar-se a tocar la campana. No fou pos l'esperament dels distrets carlins; puix que pensaven que tocaven a some- tent; estorats empunyaren els mortífers trabucs i sortiren corrent escampats per tot el poble, i no fou poca la sorpresa en trobar-se amb el vailet baixant del campanar satisfet d'haver tocat una bona estona la campana sense saber que l'esperava, puix que aquells homes, greument molestats per tan greu -encara que innocent- acudit, no pogueren menys que, després de fer-li greus advertiments, donar-li un parell de surres al cul i tornar, ja tranquils, a l'hostal altra volta.

Un altre fet que visqué també el meu pare, als finals de la guerra carlina, fou el següent: Havent cuit la seva mare una ollada de trumfes per dinar tota la família, tot de cop es presentà un esquadró de tropa dient que tenien molta gana i que volien menjar; la bona dona els contestà que sols tenis aquelles trumfes i que la canalla, menuts de pocs anys, no podien pas quedar sense menjar. Aquells soldats, mostrant-se pacífics, però famolencs, contestaren que la canalla podia menjar amb ells. Així ho feren; pujaren a dalt la

sala, s'assegueren a terra tot fent rotllo amb els marrecs i, amb una cullera de fusta cada un, menjaren aquella vianda i tots quedaren tips i contents. No cal dir que fou una vivència del meu pare que jamai s'esborraria de la seva memòria, ja que més d'un cop ens l'havia contat.

Fent referència al que he recordat en un altre lloc en tocant a l'ús dels "caloners", vull aclarir que encara molta gent de la contrada, quan veuen una persona molt prima, diuen "aquell està sec com un caloner", sense saber d'on ve la frase; puix que com ja quedava dit, els caloners eren uns tronquets de boix, ja secs, que es feien torrar al forn i es feien servir de llumenera; encara algunes famílies mancades de recursos, ja ben entrat el present segle, en feien ús. No puc deixar de recordar la manera com molts fumadors s'espabilaven per a poder fumar i com tenien cura del tabac.

No sempre els rals arribaven per a poder anar a l'estanc; cadascun es plantava unes quantes plantes de tabac berrut fos a l'hort o a alguna carbonera, ja que més d'una vegada els carrabiners donaven alguna passada i sovint havien arreplegat algun descuidat. Un cop assaonat el tabac, el collien i el feien fermentar amb les seves traces i després alguns el picaven a punt de fer el cigar o ficar-lo a la pipa; però d'altres, per estalviar la petaca, en feien uns manadets de fulles

lligades amb un fil i, quan volien fer el cigar, amb el ganivet de què se servien per rascar el foguer d'encendre l'esca, tallaven el tros necessari per al cigar o per a emplenar la pipa i l'engrunaven al pla de la mà. D'aquell manat de fulles de tabac, com que el treballaven amb el ganivet, en deien el tall o tai. Ben curiosa era l'anècdota que moltes vegades havia sentit contar d'un fangador que mentre fangava, tot d'un cop se li presentà l'amo i li digué: "on tens el tai, noi? I ell contestà: "a la butxaca"; però no era pas el que li volia dir l'amo, sinó que tot bon fangador portava el tall de la fangada ben net de terrossos, i aquell bon xicot excusà l'advertència de l'amo amb el tall del tabac.

La guerra carlina, en certs moments deuria semblar-se al que avui anomenem guerra de guerilles, puix que, segons es contava, sempre procuraven de no entrar en combat, de manera que semblava que jugaven al "cuit", ja que quan els carlins es trobaven a Tàrragona i les forces del Rei als pobles veïns, uns o altres fugien, esmunyint-se per on podien sense ser vistos.

Es conta que una vegada estaven els carlins a Tàrragona i els convenia passar cap a Olot i, sabent que la tropa es trobava a Cantoni i Rupit, amb possibles llocs de guàrdia per entremig, agafaren uns homes dels qui tenien